

061218-1

Ani o „lidských právech“, ani o „pravdě“ nemůžeme nic relevantně filosofického říci (a zejména myslet), pokud si nevyjasníme na jedné straně myšlenkový (i verbální) kontext, v němž se pokoušíme to nějak vyslovit a pomyslit, a na druhé straně také „reálný“ kontext, do něhož musíme obojí nějak „zasadit“. Žádný odborný (vědecký) přístup nám tu nemůže poskytnout principiální orientaci, nýbrž může představovat jen druhotnou pomoc, neboť žádná odborná věda nedisponuje potřebnými prostředky dokonce ani k tomu, aby do příslušných kontextů zasadila sama sebe a své aktivity (a dokonce ani k tomu, aby reflektovala své vlastní zásady a svůj myšlenkový aparát). To třeba v našem případě znamená, že žádná právní teorie nám nedokáže vyložit, jaké místo mají „lidská práva“ na této planetě, ve sluneční soustavě a vůbec v našem vesmíru (a pochopitelně zase na druhé straně nám žádná fyzikální teorie nedovede říci nic o „lidských právech“). Současný stav našeho povědomí a našich „vědomostí“ se ovšem takovému otázkám především vyhýbá, a to obvykle tím, že jsou „nesmyslné“. Důvody pro takové ponětí a pro taková tvrzení mohou být různé, a to i u tzv. odborných vědců. Nejen teoretičtí fyzici a astrofyzičtí kosmologové budou hluboce přesvědčeni o absurdnosti otázky, jaké je „místo“ „lidských práv“ ve vesmíru nebo třeba jen v naší galaxii; údajná absurdnost tohoto „pseudoproblému“ bude „zřejmá“ naprostě většině evropsky třeba jen mírně připovzdělaných lidí, protože jsou o tom všichni přesvědčováni (indoktrinováni) od svých dětských let. A přitom takřka všichni tak nějak nepřímou tuší (aniž by si to většinou připouštěli), že v relativně dohledné budoucnosti bude třeba řešit celou řadu mezinárodně právních problémů, jakmile budou na Měsíci nebo později na Marsu nebo na některém z průvodců velkých planet atd. vybudovány nějaké rozsáhlejší stanice a možná celé kolonie. Pak bude vskutku zapotřebí si klást otázku, zda respekt vůči základním a nepominutelným právům a svobodám budeme považovat za závazný i mimo rámec domovské planety. A co teprve, kdyby jednou přece jenom došlo k setkání lidí s jinými „rozumnými“ bytostmi z jiných míst v naší galaxii nebo dokonce ještě z větší dálky!

V období ideového a morálního úpadku, jímž jako Evropané (v širokém smyslu) opět už několik staletí procházíme a který nám zatím brání v náležitém pochopení platnosti základních lidských práv třeba jen na této planetě, nelze zajisté ani pomyslit na to, že by se rýsovalo nějaké přijatelné řešení byť jen v rámci sluneční soustavy. Proto je zřejmé, že se musíme samou myšlenkou „lidských právech“ zabývat nikoli jen historicky (jak se to zatím běžně děje), ale že musíme jít ke kořenům kosmické dimenze otázky „lidských práv“ - pokud si ji uvědomíme, musíme základní lidská práva chápat jen jako jeden druh základních práv, tj. jako aplikaci něčeho, co platí všeobecně, ano, kosmicky, a co je s trochou volnosti ducha možno pojmenovat jako „právo“ nebo „práva“, eventuálně jako „spravedlnost“ - ovšem zase v kosmickém smyslu (tady lze vzpomenout na Anaximandra).

(Písek, 061218-1.)